

5. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» : Закон України від 24.02.2022 № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-IX#Text>

6. Доля Л.М. Обмеження конституційних прав і свобод людини та громадянина під час воєнного стану. Збірник тез круглого столу, присвяченого 70-й річниці прийняття Загальної декларації прав людини (м. Київ, 14 груд. 2018 р.). Київ: ДНДІ МВС України, 2018. 190 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-78>

ПРОБЛЕМАТИКА СУЧАСНОЇ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА УКРАЇНИ

Хмеловський Борис Дмитрович

студент юридичного факультету

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

м. Дніпро, Україна

В умовах реформ і побудови сучасної правової держави в Україні все частіше постає проблема підвищення ефективності роботи виконавчої гілки державної влади, зокрема роботи такої важливої постаті, як Прем'єр-міністр України. З точки зору конституційного права, конституційно-правова відповідальність може бути важливим інструментом у досягненні цієї мети. О. О. Майданик зазначає, що виконавча влада, зокрема Прем'єр-міністр України, здійснює функції держави у специфічній формі. Зміст функцій виконавчої влади впливає із сутності і форми самої держави. сутність і форма держави обумовлюють зміст і характер повноважень виконавчої влади [6, с. 86]. Отже, відповідальність за виконання цих функцій має бути чітко окреслена. Але, на жаль, конституційно-правова відповідальність як самостійний вид юридичної відповідальності не визнана на законодавчому рівні, хоча заперечити її існування достатньо складно.

Саме тому, визначення особливостей конституційно-правової відповідальності Прем'єр-міністра України є достатньо важливим, але малодослідженим питанням.

Отже, конституційна відповідальність Прем'єр-міністра України як очільника органу здійснення виконавчої влади зумовлена його статусом і повноваженнями, насамперед, повноваженням керувати роботою Кабінету Міністрів України, спрямовувати діяльність Кабінету Міністрів України на

забезпечення здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави і забезпечення безпеки конституційного ладу України.

Згідно Закону України про Кабінет Міністрів України [1; с. 45], Члени Кабінету Міністрів України несуть солідарну відповідальність за результати діяльності Кабінету Міністрів України як колегіального органу виконавчої влади, Прем'єр-міністр особисто несе відповідальність за стан справ у доручених йому сферах державного управління.

Отже, Прем'єр-міністр несе конституційно-правову відповідальність за його керування роботою Кабінету Міністрів України, спрямовування діяльності Кабінету Міністрів України на забезпечення здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України, схваленої Верховною Радою України, та здійснення інших повноважень, зазначених у Законі [1; с. 42].

Усі міністри Кабінету Міністрів, окрім Прем'єр-міністра України, можуть бути звільненими з посади Верховною Радою України, за поданням Прем'єр-міністра України, за поданням Президента України або за власною ініціативою [1; с. 18]. При цьому, Прем'єр-Міністр України може бути звільнений лише шляхом подання у відставку, тобто за власною ініціативою. Хоча відставка Прем'єр-міністр України заявляється Верховній Раді України, яка розглядає питання про відставку Прем'єр-міністра України, це єдиний спосіб звільнення (в тому числі і неефективного) Прем'єр-міністра з посади до завершення строку його каденції, до того ж прийняття Верховною Радою України рішення про відставку Прем'єр-міністра України має наслідком відставку всього складу Кабінету Міністрів України [1; с. 15].

Також можливий варіант відставки всього Кабінету Міністрів України внаслідок прийняття Верховною Радою України резолюції недовіри [1; с. 14], але цей спосіб теж призводить до відставки всього Кабінету Міністрів України.

З вищезазначеного, можна зробити висновок, що конституційно-правова відповідальність Прем'єр-Міністра України на даний момент може бути ототожнена з колективною відповідальністю всього Кабінету Міністрів України, у тому числі і Міністра оборони України та Міністра закордонних справ України, які призначаються не Прем'єр-Міністром, а Верховною Радою України за поданням Президента України.

Б. Руснак зазначає, що конституційно-правову відповідальність можна визначити як самостійний вид юридичної відповідальності, визначений нормами конституційного права, що передбачає заохочення державою позитивного діяння суб'єкта конституційно-правових відносин, наслідки якого перевищують вимоги конституційно-правових приписів (позитивний аспект) або негативну реакцією держави на конституційний делікт, що

передбачає зазнавання суб'єктом конституційного правопорушення визначених санкцій у межах чинного конституційного законодавства [3; с. 1].

Так як суб'єктами конституційно-правової відповідальності є не тільки державні органи, а й посадові особи, на мою думку, хоч Прем'єр-міністр України і керує роботою Кабінету Міністрів України, не можна отожднювати його ефективність і ефективність Кабінету Міністрів України загалом або роботу конкретного Міністра України, а саме тому мають бути наявні певні санкції, суб'єктом яких має бути саме Прем'єр-міністр, а не Кабінет Міністрів України.

На мою думку, найрезультативнішою може бути санкція у вигляді дострокового припинення повноважень Прем'єр-міністра України (наприклад, на даний момент в законодавстві України має місце дострокове припинення повноважень Верховної Ради України Президентом України [4; с. 90], усунення Президента України з поста Верховною Радою України в порядку імпічменту [4; с. 111]) без обов'язкової відставки Кабінету Міністрів України.

Прем'єр-міністр України є, без сумніву, дуже важливою ланкою виконавчої гілки влади України, саме тому питання модернізації його конституційно-правової відповідальності стоїть так гостро у сучасній Україні. Подальший розвиток ефективної конституційно-правової відповідальності уряду України не може здійснюватися без удосконалення законодавства, яке регулює конституційно-правову відповідальність Прем'єр-міністра України.

Література:

1. Закон України Про Кабінет Міністрів України від 27.02.2014 р. № 794-VII (редакція 13.02.2022р.)
2. О. Майданник. Конституційне право України: навч. посіб. (монографія)
3. Б. Руснак. Конституційно-правова відповідальність: практичні аспекти / Юридичний вісник України. 2018. 16-22 листоп. (46).
4. Конституція України.
5. О. Мельник. Конституційно-правова і політична відповідальність вищих органів державної влади / Науковий вісник НАВСУ. К., 1999. № 1.